

ДЕЈАН ФИЛИПОВИЋ
ДАНИЈЕЛА ОБРАДОВИЋ*

СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЛОЗНИЦА – ОСНОВ ИНТЕГРАЛНЕ ПЛАНСКЕ ЗАШТИТЕ –

Извод: Анализа постојећег стања животне средине на одређеном подручју представља основ за њену даљу заштиту, унапређење квалитета и планирање развоја будућих активности у складу са одрживим развојем, потенцијалима и ограничењима давог простора као и потребама локалног становништва. На подручју општине Лозница идентификовано је више различитих извора загађења животне средине, од којих неки имају „значајније“ утицаје на непосредно, али и шире, окружење. У раду је дат приказ стања животне средине по појединачним елементима (ваздух, вода, земљиште), указано на проблем буке и отпада на територији Општине, и на крају предложене мере заштите. Такође је извршена категоризација животне средине са аспекта загађења, али и стављен акценат на просторе који би могли бити угрожени у наредном периоду.

Кључне речи: животна средина, извори загађења, мере заштите, општина Лозница.

Abstract: Analysis of existing environmental conditions in certain area represents the basis of its further protection, quality improvement and planning of future activities according to sustainable development, potentials and weaknesses of that area and certain needs of local population. There are few different sources of environmental pollution in the municipality of Loznica, and some of them have “important” influences on closer or wider environment. This paper represents environmental state according to conditions of separate elements (air, water, soil), problems of noise and waste, and in the end proposes certain mitigation measures. Also, this work shows categorization of the environment from the “pollution” point of view and indicates spaces that could be imperiled in coming period.

Keywords: Environment, Polluters, Mitigation Measures, Municipality of Loznica.

Увод

Општина Лозница се налази у западној Србији, у граничном подручју према Републици Српској. На северу и истоку се граничи са општином Шабац, са југозападне стране територијом општине Мали Зворник, а на југу општином Крупањ. Према административној подели припада Мачванском округу, у чији састав поред Лознице улазе и општине: Шабац, Богатић, Коцељева, Владимирци, Крупањ, Љубовија и Мали Зворник. Са површином од 612 km², општина Лозница заузима 19 % територије Мачванског округа.

* Др Дејан Филиповић, ванредни професор, Географски факултет, Студентски трг 3/III, Београд

Мр Данијела Обрадовић, асистент, Географски факултет, Студентски трг 3/III, Београд

Рад представља резултате истраживање пројекта 146010 које финансира Министарство науке Републике Србије

У саобраћајно-географском смислу, Општина има изузетно повољан положај, нарочито за развој пограничних веза са Републиком Српском и Босном и Херцеговином. Преко територије Општине, правцем север–југ, пролази магистрална саобраћајница М-19: Обреновац – Шабац – Лозница – Мали Зворник, као и железничка пруга Рума–Шабац–Лозница–Зворник. Правцем запад–исток кроз територију Општине пролази магистрални пут М-4: Зворник – Бања Ковиљача – Лозница – Ваљево – Лазаревац – Аранђеловац. Седиште истоимене општине – град Лозница налази се на 140. километру од Београда, на надморској висини од 142 m.

У физичко-географском погледу, територија Општине припада доњем Подрињу. У рељефу се истичу три морфолошки изразите целине: планински масиви на североистоку (Цер (687 m) и Иверак (426 m)), подручје подрињских планина на југозападу (Гучево (779 m) и северни део Борање (881 m)), и равничарски и валовито брежуљкасти терени између ове две целине (долина Дрине са Јадром и Лешницом). Највећа притока Дрине на подручју Општине је Јадар, а од мањих притока истичу се Лешница, Штира, Трбушница, Жеравија, Криваја, Боринска река и др.

У оквиру лозничке општине налази се 54 насеља. За разлику од многих општина у Србији, становништво општине Лозница је врло благо почело да опада у периоду од 1981.г. до 1991.г. (свега 767 становника мање), да би већ по попису 2002.г. (86.413 становника) било 3.000 становника више него 1991.г. Разлог овог пораста становништва свакако је прилив избеглица из Босне који је уследио након трагичних догађаја у ратном периоду и непосредно после. Интересантна је врло хомогена национална структура становништва Општине у 2002.г., када је од укупног броја становника Срба било 96,9 %. Просечна густина насељености износи 141 ст/км², што је за 44 % више од просечне густине насељености Србије.

Највећи привредни гигант на овом простору, и уједно главни извор загађења ваздуха у Лозници и околини, јесте „Вискоза“ (1954) која је пре распада Југославије запошљавала око 12.000 радника и била прва по производњи целулозе. У садашњим условима (након реструктурирања и економско-тржишне анализе), у оквиру комплекса фабрике „Вискоза“ активне су три производне целине („Целулоза“, „Целвлакно“ и „Енергетика“), које раде са приближно 50 % капацитета и мање, са честим прекидима рада због недостатка сировина.

Осим „Вискозе“, у општини Лозница постоје и други привредни и ванпривредни објекти и делатности који у мањој или већој мери утичу на квалитет животне средине, о чему ће више бити речи у наредном тексту.

Постојеће стање животне средине

Загађивање ваздуха

На подручју Општине значајнији проблеми везани су за загађивање ваздуха, при чему је мало изражена могућност загађивања ваздуха из суседних општина. Може се констатовати да је на подручју Општине присутан висок степен загађености ваздуха (када ради индустрија), што указује на велики емисиони потенцијал присутних загађивача. Највећи извори загађивања ваздуха на територији Општине су: хемијска индустрија „Вискоза“ (Лозница), индустрија за обраду дрвета „Нови Дом“ (Бања Ковиљача) и РТБ „Зајача–Топионица“ (Зајача), а загађивање потиче и од неколико мањих привредних објеката.

У ваздуху се могу наћи класичне загађујуће материје (сумпордиоксид, чађ, таложне материје, угљенмоноксид, азотни оксиди), као и специфичне загађујуће материје (меркаптани, угљендисулфид, водониксулфид, фурфурол, прашкасте

материје и др.). Основне и специфичне штетне материје највећим делом се распростиру на насеља Лозница и Бања Ковиљача, што је последица правца кретања и интензитета ваздушних струјања.

Доминантан ветар у Лозници је из правца југозапада (170 ‰), а затим следи северни (110 ‰) и северозападни (99 ‰) ветар, док су у Бањи Ковиљачи доминантни југозападни (214 ‰) и североисточни ветар (166 ‰) (Ракићевић Т., 1997). За квалитет ваздуха у Лозници и Бањи Ковиљачи веома је важно напоменути да је хемијски гигант „Вискозе“ лоциран између ова два градска насеља, тј. југозападно од Лознице, на правцу доминантних ветрова, тако да је квалитет ваздуха у Лозници угрожен када дува југозападни ветар, док је Бања Ковиљача под утицајем емисија из Вискозе када дува североисточни ветар.

Загађивање ваздуха у граду Лозници, осим рада индустријских постројења, такође је и последица грејања (котларнице и индивидуална ложишта) и одвијања саобраћаја.

Поред индустријских и термоенергетских објеката, значајнији извор загађивања ваздуха је саобраћај на магистралним путевима, имајући у виду да је Лозница један од најзначајнијих путних чворишта на подручју западног дела Централне Србије.

Мерења квалитета ваздуха (мерења имисије) у Општини се спроводе у Лозници и Бањи Ковиљачи од 1973. године, са мањим прекидима. Број мерних места (свега 4), као и континуираност у мерењу, је незадовољавајући с обзиром на емисиони капацитет главних извора загађења. На највећим изворима емисије („Вискоза“, „Нови дом“ и „Зајача“) мерења емисије на димњацима, односно имисије у оквиру комплекса фабрике, врше се само као годишња котролна мерења.

Загађивање вода

Проблему загађивања површинских и подземних вода, као и заштити вода, мора се посветити посебна пажња, с обзиром на то да је вода један од највреднијих ресурса на овом подручју. Основни узрок загађивања вода представља упуштање непречишћених отпадних вода у реципијенте. Извори загађења вода локализовани су на подручју насеља и привредних објеката. У оквиру насеља примарно загађивање вода везано је за продукцију отпадних вода из домаћинства (фекалне и санитарне воде) и пољопривредних објеката.

Организован систем одвођења комуналних отпадних вода постоји у Лозници, Бањи Ковиљачи и насељу Драгинац, с тим што не постоје или нису у функцији (нису довршена) постројења за пречишћавање ових отпадних вода, које се директно упуштају у реципијенте (Штира – за отпадне воде Лознице, Симића поток – отпадне воде Бање Ковиљаче и Јадар – отпадне воде Драгинца), тј. у реку Дрину као крајњи реципијент отпадних вода.

Горњи ток реке Штире је угрожен процедним водама са депоније сепарације и топионице РТБ „Зајача“ у Зајачи. У доњи ток се уливају отпадне и индустријске воде са конурбационог подручја Лознице, па је она у овом делу „мртва“ река. Квалитет воде реке Штире испитује се најмање једанпут годишње. Мерења врше овлашћене институције (ДП Институт за квалитет радне и животне средине „1. мај“ – Ниш и Предузеће „Зорка – Развој и инжењеринг“ д.о.о. – Шабац, и др.).

„Вискоза“ је највећи загађивач вода у Општини. Користи воду за хлађење и као технолошку воду. Отпадне технолошке воде (целулозне и вискозне воде) се одводе преко станица за пречишћавање слабе ефикасности до реципијената – лоциране уз Трбушницу (за целулозне воде) и на Шепачком путу (за вискозне воде) а из ње се воде упуштају у Штиру.

Од индустријских извора загађења воде у Лозници треба поменути и Фабрику аутотракторских кочница и тракторских приколица (ФАК), која приликом обраде метала и неметала емитује знатне количине тешких метала и минералних уља, при чему се отпадне воде без третмана директно упуштају у Дрину (Љешевић М., 1997).

Река Дрина, у низводном делу од улива отпадних вода „Вискозе“ и градских насеља, има III класу и као таква она се може користити само за наводњавање и индустријске потребе. У смислу загађивања вода Дрине додатно оптерећење представља њено загађивање из узводног тока. Загађење се рефлектује не само на квалитет, односно прописану класу вода Дрине, него и на квалитет подземних вода.

На подручју Општине квалитет површинских вода континуирано прати Републички хидрометеоролошки завод, и то само на реци Јадар, тј. на профилу Лешница. Квалитет воде у 2005. години одговарао је II/III класи, а захтевана класа за овај водоток је II.

Табела 1. Квалитет воде реке Јадар (профил Лешница, 2005. г.)

Назив станица	Река	Растворени кисеоник	Процент засићења кисеоником	БПК-5	ХПК	Степен сапробности	Највероватнији и број коли-килица	Суспендоване материје	Суви остатак филтриране воде	pH	Видљиве отпадне материје	Боја	Мирис	Стварна класа	Захтевана класа
Лешница	Јадар	I	II	II	I	II	II	IV	I	I	I	I	I	II/III	II

Извор: Хидролошки годишњак, 2006.

Ужа заштитна зона изворишта водоснабдевања *Зеленица*, али и водоизворишта *Горње поље*, „нападнута“ је изградњом објеката и привредним активностима. У ужој заштитној зони изворишта „Зеленица“ идентификовано је постојање две пилане, два угоститељска објекта, неколико десетина стамбених објеката, што уз неадекватну пољопривредну производњу представља један од највећих проблема Општине и града.

Загађивање **подземних вода** је пре свега последица примене ђубрива и пестицида у пољопривреди, затим процеђивања са неуређених дивљих депонија отпада као и неадекватног третмана септичких јама у свим сеоским насељима.

На подручју Општине се не води катастар загађивача, што је предуслов за успостављање жељеног стања квалитета вода, али и ублажавања последица експецних појава.

Загађивање земљишта

Загађивање земљишта на територији општине Лозница је последица различитог антропогеног деловања, тако да је угрожено грађевинско, пољопривредно и шумско земљиште. Потпуних података о обиму његовог угрожавања нема, јер не постоје систематска праћења и истраживања.

Специфичан облик угрожавања земљишта представља непланска изградња објеката. Угрожени простор представља град Лозница и приградска насеља (Бања Ковиљача, Лозничко поље, Клуцци, Крајишници и др). Последица је интензиван утицај на природно-еколошке вредности простора чиме се умањује његова биолошка и естетска вредност.

У пољопривреди, загађивање је присутно неадекватном употребом (по количини и врсти) минералних ђубрива, пестицида и других агрохемијских средстава, што представља проблем с обзиром на њихову постојаност у природним условима. Посебан интерес Општине је очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима.

Земљиште на подручју Општине угрожено је такође загађивањем од површинских и подземних вода, као и процеђивањем са депонија.

Проблем буке

Проблеми везани за буку нису заступљени у већој мери, а детаљнији подаци не постоје јер се до сада нису спроводила одговарајућа мерења нивоа буке у комуналној средини. Извори буке који могу допринети њеном повећању изнад дозвољеног нивоа везују се за околину привредних објеката и најоптерећеније деонице магистралних и регионалних путева.

Проблем отпада

Проблем одлагања комуналног и индустријског отпада представља највећи проблем Општине и града Лознице. Третман комуналног отпада на подручју Општине је у садашњим условима незадовољавајући. Проблем представља неадекватно одлагање комуналних отпадака и стварање дивљих депонија. Чврст комунални отпад из града Лознице, приградских насеља и Малог Зворника одлаже се на градску депонију површине око 8,7 ha, у близини индустријске депоније „Вискозе“, односно ушћа Штире у Дрину. Пројектовани период капацитета депоније (преостале расположиве запремине депоније) је још око годину дана до њеног попуњења. Процедне воде са депоније одлазе у Штиру и Дрину а делом и у подземље. Тренутно није присутан ни један облик обраде отпада на депонији, нити организовано издвајање и рециклирање. У сеоским насељима не постоји организовано сакупљање отпада, па је дошло до формирања више дивљих нехигијенских сметлишта, близу водотока или саобраћајница, која знатно могу угрозити делове животне средине.

Према „Националној стратегији управљања отпадом“, која је усвојена 2003. године од стране Владе РС, планирана је **регионална депонија** за општине Лозница, Шабац, Богатић, Владимирци, Крупањ и Мали Зворник (укупно око 296.000 становника са процењеном дневном количином отпада од око 189 тона). Важећом општинском одлуком, од јуна 2004. године, општина Лозница ће приступити реализацији **међурегионалне депоније** у Сремској Митровици.

Отпад који настаје сагоревањем угља (из „Термоелектране“) се хидрауличним путем транспортује и депонује на постојећој депонији на локацији „Шепачки пут“. На истој депонији се одлажу мање количине муља са отпадним влакнима и другим отпадним материјама које се издвајају из процеса пречишћавања вискозних отпадних вода, а у извесним количинама и други чврсти отпад из погона „Вискоза“. Погон за пречишћавање целулозних отпадних вода формирао је интерну депонију муља из таложника за механичко пречишћавање отпадних вода у близини станице, поред речице Трбушнице.

РТБ „Зајача–Топионица“ депонује отпад у близини реке Штире, на путу ка Горњој Борини, кроз коју продиру атмосферске воде у реку Штиру. У кругу комплекса налази се депонија старих акумулатора.

Фабрика ФАК своје цијанидне соли – опасан индустријски отпад, одлаже у бурад у кругу фабрике, лоцираног у самом центру Лознице. Болнички отпад се

делимично одлаже у посебне посуде, док већи део отпада доспева на градску комуналну депонију.

Заштићена природна добра и простори

На подручју општине Лозница постоји једно заштићено природно добро и четири заштићена простора културно-историјских вредности:

- *Стабло хрста лужњака „Дебели грм“ у насељу Руњани, површине 6,15 ари, стављено под заштиту 2003. год;*
- *Село Тршић – манастир Троноша, површине 1.368 ha, стављено под заштиту 1965. год (рад на доношењу новог Акта о заштити је у току);*
- *Драгинац, површине 2,88 ha, стављено под заштиту 1977.год;*
- *Текерш, површине 0,37 ha, стављено под заштиту 1977. год. и*
- *Градски парк у Бањи Ковиљачи.*

Сва заштићена добра која су заштићена на основу Закона имају *статус трајне и обавезне намене* и морају се штитити на основу наведеног правног акта. Подручје Бање Ковиљаче треба третирати у складу са Законом о бањама.

Заштита и очување шума и предела

Шумске површине (око 32,7% територије Општине) представљају значајан природни ресурс и квалитетан потенцијал подручја општине Лозница. Један део подручја одликује се деградираним шумским површинама, што представља ограничавајући фактор. Локалну појаву представља бесправна сеча шуме. Постојање високовредних шумских асоцијација, при чему су посебно вредни простори Борање и Гучева (као једног од најважнијих шумских крајева уже Србије) и подручје Цера.

У Општини постоје бројне природне и створене вредности које су делимично валоризоване, пре свега Тршић и Троноша и бање Ковиљача и Бадања. Према „Просторном плану општине Лозница 2020.год.“, на овом подручју се налазе битни природни ресурси који нису били истражени у потпуности, али је још претходним Просторним планом било планирано да се под заштиту ставе три природна добра: парк природе „Цер“ и строги природни резервати „Цер“ и „Источна Борања“. Како то до сада није реализовано, новим Планом (2006) се предвиђа покретање иницијативе за њихово стављање под заштиту, односно започињање процедуре истраживања да ли ова подручја испуњавају критеријуме прописане регулативом.

Идентификација најугроженијих простора Општине са аспекта животне средине

Квалитет животне средине на подручју општине Лозница, према расположивим подацима, је незадовољавајући. Иако не постоји континуирано праћење квалитета елемената животне средине, на основу стручне литературе као и увида у ситуацију на терену, може се констатовати да су главни узроци загађивања животне средине индустрија, саобраћај и незадовољавајућа комунална инфраструктура.

У погледу заштите животне средине, **као најугроженији простори на територији општине Лозница** идентификовани су:

- индустријска зона „Вискоза“, која специфичним штетним материјама (сумпорводоник, угљендисулфид, меркаптани и фурфурол), загађује насеља Лозницу и Бању Ковиљачу али и шири простор;
- депонција на ушћу Штире у Дрину, у којој се врши депоновање комуналног отпада града и отпада из „Вискозе“;

- РТБ „Зајача–Топионица“ са депонијама, и то депонија према Горњој Борини и депонија старих акумулатора у оквиру комплекса фабрике;
- река Штура, која се претвара у колектор отпадних вода од депоније сепарације и топионице руда РТБ „Зајача–Топионица“ и отпадних и индустријских вода са конурбационог подручја Лознице;
- појас дуж магистралних путева, угрожен прекомерном буком и загађивањем ваздуха;
- центар града Лознице, угрожен од саобраћаја (бука, загађивање ваздуха) и процеса грејања.

Категоризација животне средине на подручју општине Лозница

На основу критеријумима из Просторног плана Републике Србије (1996), могуће је извршити категоризацију животне средине према загађености. Имајући у виду природне услове и изграђене структуре на подручју општине Лозница, може се издвојити пет категорија животне средине према специфичностима просторних целина¹, и то:

- *II категорија* – грађевинско подручје Лознице, индустријска зона „Вискозе“, депонија комуналног отпада и индустријског отпада из „Вискозе“, комплекс РТБ „Зајача–Топионица“ са депонијом према Горњој Борини;
- *III категорија* – магистрални путеви, магистрална пруга, заштитни појас путева и пруге, индустријски колосек, околина комплекса „Вискозе“ у правцу доминантног ветра према Бањи Ковиљачи односно Лозници;
- *IV категорија* – грађевинска подручја насеља уз магистралне путеве (Ново Село, Лешница, Липнички шор, Брезјак, Слатина), пољопривредно ратарско земљиште, трасе регионалних путева;
- *V категорија* – остала сеоска насеља, ратарско-сточарско земљиште, ратарско-воћарско земљиште, трасе локалних путева; и
- *VI категорија* – шумско земљиште, рекреативне зоне и зеленило, мочварно земљиште, подручја са природном деградацијом простора, делови очуване природе.

Сагледавајући проблематику заштите животне средине, са просторно-функционалног аспекта, подручје општине Лозница представља сложену структуру са доминантним загађивачима на подручју градског подручја Лознице и релативно очуване природне средине у појединим деловима територије Општине.

Карактеристике простора за који постоји могућност да буде изложен негативном утицају

Простор општине Лозница одликују различити начини коришћења земљишта, међу којима доминира пољопривреда (око 60% Општине, са бонитетом земљишта који је подељен на шест класа), а затим индустрија и друге делатности секундарног сектора, становање, саобраћај, туризам и терцијарне делатности. Конфликти у простору су бројни, а пропусти у употреби земљишта све израженији, са озбиљним последицама по ефикасност, опремљеност, животну средину и квалитет живота. У том смислу, може се констатовати следеће:

¹ Ниједан локалитет или предео у републици Србији не налази се у првој категорији загађености.

- Изузетно велики притисак на земљиште, с обзиром на општу густину насељености и просторну дистрибуцију становништва, изражен је на око 10 % укупне површине Општине, односно у оним деловима који су под насељима, инфраструктуром, индустријом и сл.; Ово земљиште се интензивно користи;
- Изразита је конверзија пољопривредног у непољопривредно земљиште; Ширењем, услед неконтролисаног и екстензивног раста, насеља најчешће заузимају најплоднија земљишта, што је нарочито изражено у делу подручја Општине око града Лознице и дуж главних комуникацијских праваца;
- Источни део Општине је развојно запостављен, без већих перспектива, са лошом саобраћајном повезаношћу (одсечен од матице) и неадекватном инфраструктурном опремљеношћу, што отвара питање могућности његовог развоја и унапређења квалитета живота у наредном периоду; Могућности леже једино у модернизацији и организацији пољопривреде, са контролисаном употребом хемијских средстава;
- Неопходно је предвидети употребу простора за намене регионалног, републичког и европског значаја (Дрина, коридори, туризам, индустрија са извозним потенцијалима и др.) уз планирање заштите животне средине као неопходну компоненту одрживог развоја.

Узимајући у обзир четири основне претежне намене простора: *пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште*, и њихово тренутно стање, јасну зонску подељеност и третман у општини Лозница, може се закључити да у многим деловима Општине не постоји јасна заштитна и развојна димензија у третману наведеног земљишта (Филиповић Д., Обрадовић Д., 2006). Ако се изузме пољопривредно земљиште које је географски, историјски и тржишно предиспонирано и где постоји прилично јасна диверсификација земљишта у различитим деловима Општине, све остале категорије су прилично занемарене, без јасне валоризације сопственог квалитета и без развојних стратегија у будућности.

Мере заштите животне средине

Планирање и уређење простора са једне и заштита животне средине са друге стране, представљају два посебна али и комплементарна система, намењена обезбеђивању услова за усклађени просторни развој и заштиту простора, природних и створених вредности.

Као основне мере заштите које би било неопходно спровести у наредном периоду, издвајају се:

- Смањивање загађености ваздуха испод дозвољеног нивоа за тзв. класичне загађујуће материје и потпуно елиминисање специфичних загађујућих материја у граду и околини;
- Организовање континуираног систематског праћења стања квалитета ваздуха (за специфичне и основне загађујуће материје);
- Спровођење мера за очување и заштиту површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количине;
- Елиминисање потенцијалних извора загађивања подземних вода из уже зоне изворишта водоснабдевања „Зеленица“ и „Горње поље“;
- Опремање и побољшање ефикасности рада постројења за пречишћавање отпадних вода;
- Контрола употребе агрохемијских средстава у циљу смањивања загађења земљишта из пољопривреде и очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима;

- Заустављање непланске изградње на површинама земљишта високих бонитетних класа;
- Извршити санацију одлагалишта отпада из РТБ „Зајача–Топионица“ у Зајачи;
- Планирати постепено затварање депоније комуналног отпада и прелазак на систем регионалног депоновања отпада (Сремска Митровица/Шабац);
- Извршити санацију и рекултивацију постојеће депоније комуналног отпада града Лознице и постојеће депоније пепела „Вискоза“ у Лозници;
- Решавање проблема сакупљања и депоновања комуналног отпада на подручју сеоских насеља;
- Уклањање дивљих депонија које су формиране на територији општине Лозница;
- Увођење система за рециклажу уз прикупљачке (трансфер) станице;
- Очување заштићених природних добара и простора;
- Покретање иницијативе за стављање под заштиту три природна добра: парк природе „Цер“, строги природни резервати „Цер“ и „Источна Борања“.
- Очување високовредних шумских асоцијација, при чему су посебно вредни простори Борање, Гучева и подручје Цера;
- Институционално јачање служби за заштиту животне средине и формирање Секретаријата за заштиту животне средине при Општини;
- Израда интегралног катастра извора загађивања животне средине у Општини као основе за формирање еколошког информационог система;
- Успостављање система мониторинга животне средине;
- Подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима;
- Веће учешће јавности у доношењу одлука вазаних за заштиту животне средине.

Закључна разматрања

Све намене у простору целокупне територије општине Лозница, делатности и развојни процеси, расположиви потенцијали и ограничења, манифестују се одређеним утицајима на окружење и могу утицати на квалитет животне средине и довести до угрожавања и деградације животне средине.

На подручју општине Лозница евидентирано је више извора загађења животне средине, који ће и у наредном периоду, у већој или мањој мери, угрожавати њен квалитет. Зато је, у смислу смањивања и елиминисања могућих промена и негативних утицаја на животну средину, неопходно применити предложене мере заштите, тј. поштовати основна начела заштите животне средине и основна начела у планирању и имплементацији планских решења а која се односе на заштиту просторних ресурса и вредности и уређење простора Општине.

ЛИТЕРАТУРА:

- Љешевић, М. (1997). Чиниоци измена и могућности унапређења животне средине. У *Монографија општине Лозница* (стр 234–258). Београд: Српско географско друштво, Географски факултет, Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ.
- Ракићевић, Т. (1997). Климатски услови. У *Монографија општине Лозница* (стр. 62–77). Београд: Српско географско друштво, Географски факултет, Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ.
- Филиповић, Д. и Обрадовић, Д. (2006). *Стратешка процена утицаја Просторног плана општине Лозница на животну средину* (непубликован материјал). Београд: Архитектонски факултет.
- *** (2006). *Генерални план Лознице 2020. год.* Београд: Архитектонски факултет.
- *** (2006). *Просторни план општине Лозница 2020. год.* Београд: Архитектонски факултет.

- *** (2006). Квалитет вода 2005. У *Хидролошки годишњак* (књига 3). Београд: Република Србија – Републички хидрометеоролошки завод.
- *** (2003). *Национална стратегија управљања отпадом*. Београд: Министарство за заштиту природних богатстава и животне средине Републике Србије.
- *** (1996). *Просторни план Републике Србије*. Београд: Република Србија.
- *** (1998–2004). *Извештаји о годишњим контролним мерењима емисије и имисије у оквиру комплекса ДП „Зајача“*. ДП Институт за квалитет радне и животне средине „1. мај“ – Ниш, ИХТМ – Предузеће за технолошки развој а.д. Београд и Предузеће „Зорка – Развој и инжењеринг“ д.о.о. – Шабац.
- *** (2000–2004). *Извештаји о контроли емисије опасних и штетних материја на месту извора загађења компаније „Нови дом“ а.д. – Бања Ковиљача*. Шабац: „Зорка – Развој и инжењеринг“ д.о.о.
- *** (1998–2004). *Извештаји о контроли имисије загађујућих материја у Лозници*. Шабац: „Зорка – Развој и инжењеринг“ д.о.о.

DEJAN FILIPOVIĆ
DANIJELA OBRADOVIĆ

S u m m a r y

ENVIRONMENTAL STATE ON THE TERRITORY OF THE MUNICIPALITY OF LOZNICA – THE BASIS OF INTEGRAL PLANNING PROTECTION

Environmental quality in municipality of Loznica can be evaluated as unsatisfactory. Although there are no continues measurements of the environmental elements quality it can be concluded that the main causes of environmental pollution are industry, traffic and unsatisfactory communal infrastructure.

As the most imperiled areas on the territory of the municipality of Loznica the authors of this paper identified: industry zone of “Viskoza”, communal and industrial landfills on the mouth of Štira to Drina, zone of Zajača–Topionica with landfills (landfill towards to Gornja Borina and landfill of used accumulators in the factory complex), river Štira (“collector” of the communal and industrial sewage water), zone along main roads (noise, airpollution) and the center of Loznica city.

This paper also represents environmental state according to conditions of separate elements (air, water, soil), treats problems of noise and waste, but also treats protected natural areas and indicates the importance of forests and landscapes protection and preservation. The authors gave the categorization of the environment from the “pollution” point of view and indicated spaces that could be imperiled in coming period. In the end the authors proposed certain mitigation measures.

In conclusion it can be said that, from spatial-functional aspect of environmental protection, area of the municipality of Loznica represents complex structure with dominant polluters in area of Loznica city and relatively preserved natural environment in certain parts of the municipality.